

Ю.М. Іванисько, студ., IV курс, гр. ФК-13, ФОФ
 Науковий керівник – к.е.н., доц. І.В. Литвинчук
 Житомирський державний технологічний університет

ДЕФІНІЦІЇ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Розбудова ефективної системи відносин центру з регіонами є одним із головних завдань керівництва держави на шляху до забезпечення подальшого економічного зростання в Україні, підвищення добробуту громадян та збереження єдності в суспільстві. Однією з функцій державного регулювання соціально-економічного розвитку територій є розробка та реалізація державної регіональної політики шляхом встановлення дієвого механізму функціонування міжбюджетних відносин між державою та регіонами.

Із організацією державної влади та місцевого самоврядування в країні, розподілом між ними компетенцій і сфер відповідальності тісно пов'язана організація державних фінансів, яким належить важливе місце в економічній системі держави.

Стабільний економічний розвиток територій безпосередньо залежить від розв'язання проблеми поєднання економічної ефективності регіонального господарства і соціальної справедливості у задоволенні потреб населення. Таким чином, обсяг бюджетного фінансування регіональних потреб має залежати від ефективності регіональної економіки. Головною складовою фінансового механізму регіонального розвитку є міжбюджетні відносини, оскільки їх раціоналізація є головним завданням регулювання перерозподільних відносин у фінансовій системі України.

Аналіз дефініцій міжбюджетних відносин дозволяє зробити висновки, що існує досить велика кількість різноманітних підходів до їх розуміння.

Таблиця 1

Узагальнення поглядів вчених щодо трактування міжбюджетних відносин

№ з/п	Критерій групування	Автор	Питома вага, %
1.	Розподіл повноважень	5 [Ігудін А.Г., Кравченко В.І., Луніна І.О., Фаттієва А.Р., Швець В.Я.]	41,6
2.	Забезпечення бюджетів фінансовими ресурсами	3 [Бюджетний кодекс України, Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й., Бечко П.К., Ролінський О.В.]	25
3.	Перерозподіл бюджетних коштів	2 [Волхова І.С., Вороб'єв Ю.Н.]	16
4.	Збалансування обсягів видатків та доходів	1 [Волхова І.С.]	0,7
5.	Розподіл доходів та видатків	2 [Павлюк К.В., Швець В.Я.]	16
6.	Система надання фінансової допомоги	1 [Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й.]	0,7
Всього		Із 12	100

Проаналізувавши наведену вище інформацію, можна сказати, що міжбюджетні відносини розглядаються за різними критеріями і кожен із авторів розглядає їх по-різному. Міжбюджетні відносини як розподіл повноважень розглядають Ігудін А.Г., Кравченко В.І., Луніна І.О., Фаттієва А.Р., Швець В.Я. В загальній структурі цей показник має найбільшу питому вагу та становить 41,6 %. Міжбюджетні відносини як забезпечення бюджетів фінансовими ресурсами розглядають Бюджетний кодекс України, Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й., Бечко П.К., Ролінський О.В., що становить в загальній структурі 25 %. Волхова І.С., Вороб'єв Ю.Н. стверджують, що міжбюджетні відносини слід розглядати як перерозподіл бюджетних коштів. В загальній структурі цей показник складає 16 %. Міжбюджетні відносини як розподіл доходів та видатків розглядали Павлюк К.В., Швець В.Я., що становить в загальній структурі 16 %. При розподілі доходів необхідно забезпечити максимально можливу територіальну відповідність між тими економічними суб'єктами, які користуються суспільними благами, і тими, які сплачують податки для їх фінансування. Розподіл доходів, який не ґрунтується на економічних критеріях розподілу функціональних повноважень центральних і місцевих органів влади, призводить до переважання політичних факторів при формуванні місцевих бюджетів і зберігає у явній або прихованій формі індивідуальні фінансові відносини між органами влади різних рівнів. Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й. стверджують, що міжбюджетні відносини це система надання фінансової допомоги. В загальній структурі цей показник становить 0,7 %. Волхова І.С. розглядає дане поняття як збалансування обсягів доходів та видатків, що в загальній структурі становить 0,7 %. Як бачимо, таку категорію як

міжбюджетні відносини розглядають з різних сторін, та єдиного визначення, яке б зустрічалося у всіх підручниках немає.

Міжбюджетні відносини є важливою частиною бюджетної системи держави, яка включає усі фінансові відносини між суб'єктами держави з питання розподілу через єдиний центр управління і перерозподілу між сукупністю цих суб'єктів і зазначеним центром усіх грошових засобів, які суспільство добровільно передає владі для виконання нею конкретних функцій на основі наявних взаємних прав і обов'язків між різними рівнями управління.

Міжбюджетні відносини є надзвичайно складним явищем і містять у собі правові, економічні та політичні аспекти. Щодо правових аспектів, то міжбюджетні відносини мають юридично-правовий характер і можуть виникати лише в країнах, де існують суб'єкти публічної влади, відмінні від держави. Такі відносини держави, місцевого самоврядування та інших інститутів публічної влади з приводу задоволення суспільних потреб визначаються конституцією, законодавчими актами та іншими нормативними актами центральної влади.

Економічний аспект міжбюджетних відносин визначається економічними функціями держави та органів місцевого самоврядування і містить:

- розподіл видатків між державним та місцевими бюджетами;
- розподіл доходів між рівнями бюджетної системи;
- розмір трансфертів, що передаються з державного бюджету місцевим бюджетам і з місцевих бюджетів до державного бюджету;
- розмежування державної та комунальної власності;
- публічний контроль за витрачанням коштів.

Політичний аспект проблеми пов'язаний з організацією державної влади в країні, реалізацією державних та місцевих інтересів та можливістю органів державної влади ухвалювати законодавство, яке б максимально збалансовувало державні та місцеві інтереси. Самоврядні одиниці не повинні обмежувати свою діяльність тільки виконанням законних обов'язків, а зобов'язані виконувати також завдання, які впливають не з їх законного обов'язку чи управління, а з їх публічного характеру і можливості розпоряджатися відповідними засобами.

Отже, теоретичні та законодавчо-нормативні положення дають можливість зробити висновок про міжбюджетні відносини як взаємовідносини між органами влади і управління різних рівнів з питань розподілу дохідних та видаткових повноважень з метою досягнення збалансованості бюджетів різних рівнів за доходами та видатками з урахуванням державних та регіональних програм соціально-економічного розвитку і наявного на їх територіях бюджетно-податкового потенціалу.